

УЗРОЧНА (КАУЗАЛНА) РЕЧЕНИЦА

(Конј. јер, зато што, пошто, будући да, због тога што)

Због чега / зашто Маја није отишла у биоскоп?

-Маја није отишла у биоскоп

јер / зато што / пошто / будући да / због тога што је болесна.

-**Зато што / пошто / будући да / због тога што** је болесна,

Маја није отишла у биоскоп.

Завршите реченице.

а) Нисам добила плату **јер** _____.

б) Уморан је **зато што** _____.

в) Закаснио је на испит **пошто** _____.

г) Ваша молба је одбијена **будући да** _____.

д) Често се свађамо **због тога што** _____.

Исправите грешке.

а) Јер сам био болестан, нисам дошао на посао.

б) Будући што си био добар, купићу ти нешто.

в) Нисам отишла на концерт, јер ми је било лоше.

РЕЧЕНИЧНИ ПРИЛОЗИ ЗАТО, СТОГА

Он је био болестан. Имао је високу температуру и грозницу.

Зато/стога није дошао на посао.

Допишите реченице тако да цео исказ има смисла.

а) _____ . **Зато** нисам могао да ти се јавим на време.

б) Нисам имала струје цео дан. **Зато** _____

в) _____ . **Стога** сам мислила да је најбоље да ја дођем код тебе и да поразговарамо у четири ока.

г) Тамо је прилично топло и нема хлада. **Стога** _____

КОМПАРАЦИЈА (ПОРЕЂЕЊЕ) ПРИДЕВА (понављање)

Поновити компарацију придева и попуните празнине одговарајућим формама компаратива или суперлатива.

КОМПАРАТИВ

1. једносложни придеви + **-и** (млад →млађи) _____

2. вишесложни придеви + **-ији** (радостан →радоснији)

3. лак, леп, мек + **-ши** (лакши, лепши, мекши)

Алтернације:

д > ђ редак: _____

т > ћ кратак: _____

л > љ бели: _____

н > њ танак: _____

к > ч јак: _____

г > ж строг: _____

х > ш тих: _____

с > ш висок: _____

з > ж брз: _____

б > бљ груб: _____

п > пљ скуп: _____

нов: _____ ; слан: _____ ;

низак: _____ ; горак: _____ ;

дубок: _____ ; врућ : _____ ;

велик: _____ мали: _____

добар: _____ зао: _____

СУПЕРЛАТИВ

нај + компаратив:

Утврдите значења компарираних придева у наведеним реченицама или синтагмама.

а) Какву кафу пијете?

Горку, горчу, средњу, слађу или слатку?

б) У њега се улива Јордан, као и неколико мањих река.

в) стара жена : старија жена

млад човек : млађи човек

мало место : мање место

велика кућа : већа кућа

Поређајте наведене синтагме идући од основних ка компарираним облицима придева.

млад човек – старији човек – човек средњих година – стар човек – млађи човек

_____

велика река – мала река – мања река – већа река

_____

дуга коса – кратка коса – дужа коса – краћа коса – коса средње дужине

Напишите реченице у којима ћете употребити компаративе датих придева:

интересантан _____

танак _____

весео _____

редак _____

мек _____

озбиљан _____

драг _____

чист _____

вредан _____

жалостан _____

нов _____

неодговоран _____

широк _____

храбар _____

б) Како објашњавате следећу реченицу? Нисам видео живље дете од њега.

а) Да ли придеве сам, мртав, го, бесплатан, презадовољан, светлоплав, двострук, невидљив и сл. можете компарирати? Објасните.

Замислите ситуацију. Ви и Ваш пријатељ добили сте 300.000 динара на лутрији. Желите да купите сваком по нешто (цене су дате испод слика). Саставите одговарајући дијалог.

25.000

250.000

40.000

50.000

100.000

90.000

25.000

Утврдите значења следећих реченица.

Он је добар као хлеб. Она је лепа као лутка.

Он није (ни близу) тако вредан као она.

Он је попут мене – висок, црн, паментан.

Он је мало / нешто вреднији од ње.

Он је много / далеко вреднији од ње.

Погледајте фотографије и утврдите које су изјаве (дате испод њих) тачне, а које нису.

Милан

Стеван

Андреја

Марко

а) Андреја није ни близу тако стар као Стеван.

б) Милан је нешто старији од Андреје.

в) Стеван је много старији од Милана и Андреје.

г) Милан није тако млад као Стеван.

д) Марко је нешто старији од Андреје.

ђ) Андреја је далеко млађи од Стевана.

е) Стеван је нешто старији од Андреје.

ж) Марко је много млађи од Милана.

з) Андреја је нешто млађи од Марка.

и) Марко је далеко млађи од Стевана.

КОМПАРАЦИЈА (ПОРЕЂЕЊЕ) ПРИЛОГА

Неки прилози за начин, количину и место могу да се компарирају.

близу – ближе – најближе

далеко – даље – најдаље

доста, пуно, много – више – највише

јаче – најјаче

Нпр. Они сваки дан уче све више и више.

Он данас ради боље него јуче.

Попуните празнине одговарајућом формом компаратива прилога.

- а. Кога _____ (много) волиш, Мају или Вању?
б. Данас сам устао _____ (рано) него обично.
в. Она _____ (лепо) црта од њене маме.
г. Ја станујем _____ (далеко) од свих.
д. Он трчи _____ (брзо) од њега.
ђ. Ја радим _____ (дуго) од ње.
е. Осећам се много _____ (добро).
ж. Она зна да кува много _____ (добро) него што ћу ја икада знати.

Погледајте цртеже и утврдите да ли су следеће тврдње тачне или нетачне.

- а. На мањем тањиру нема ни близу толико јабука колико има на већем тањиру.
б. На већем тањиру има нешто мање јабука него на мањем.
в. На мањем тањиру има много више јабука него на већем.
г. На мањем тањиру нема тако много јабука као на великом.
д. На већем тањиру има много мање јабука него на мањем.

Исправите грешке у следећим реченицама. (Негде могу бити два решења.)

- а. Он је више виши од њега.
б. Овај човек је мање нижи од њега.
в. Он је веома бољи од њега.
г. Она је врло безобразнија од њега.
д. Ја сам ни близу тако висок као Марко.
ђ. Он зна више него ћу ја икада знати.
е. Јуче су ове панталоне биле више скупе.
ж. Кажи то најасније што можеш.

ПАДЕЖИ ЗА ИСКАЗИВАЊЕ МЕСТА (понављање)

Поново прочитајте текст *Мртво море* и подвуците све предлошко-падежне конструкције које реферишу о месту. Прва је подвучена.

Попуните празнине одговарајућом формом речи датих у заградама.

- а) Чекаћу те испред _____ (биоскоп).
б) Она је у _____ (башта) иза _____ (кућа).
в) Лево од _____ (школа) је банка.
г) Он седи између _____ (отац и мајка).
д) Седи негде близу _____ (врата) да можемо раније да изађемо.
ђ) Далеко од _____ (очи), далеко од _____ (срце).
е) Сада смо код _____ (Матица српска).
ж) Хотел је изван _____ (град).

Попуните празнине одговарајућом формом речи датих у заградама.

- а) Кад је пришао _____ (прозор), рекао је да ће пасти киша.
 б) Немојте да идете _____ (пут). Идите стазом.
 в) Приближавамо се _____ (Суботица).
 г) Изашла је из _____ (кабинет) пре пет минута.
 д) Запела сам за _____ (праг) и пала.
 ђ) Аутобус пролази испред _____ (зграда).
 е) Трчимо сваки дан дуж _____ (река).
 ж) Идем за _____ (ти)
 з) Пење се уз _____ (дрво).
 и) Она је прошла поред _____ (ја) и није се јавила.

Попуните празнине одговарајућом формом понуђених глагола. Негде је могуће више решења.

силазити/сићи – спуштати се/ спустити се – пењати се/попети се
 прелазити/прећи – препливавати/препливати – претрчавати/претрчати
 прилазити/прићи – пролазити/проћи

А.

- а) _____ (прећи/прелазити) сте улицу на црвено. Казна је 500 динара.
 б) Он је једном успешно _____ (препливати/препливавати) Дунав.
 в) Два пута дневно _____ (прећи/прелазити) овај мост.
 г) _____ (силазити/сићи) за пет минута. Немој отићи!
 д) Док сам _____ (пролазити/проћи) поред позоришта, видео сам је.
 ђ) Имам проблема са сином. Стално _____ (претрчавати/претрчати) улицу.
 е) _____ (прилазити/прићи) ми је на послу и позвао на вечеру.
 ж) Већ смо _____ (пролазити/проћи) Ваљево, јавићу ти се.
 з) Ааааа! Паук!!!! _____ (пењати се /попети се) уза зид.

Б.

- а) _____ низ Зелени венац па скрени лево.
 б) Где сте? _____ Новом Саду.
 в) _____ цео базен и сад немам снаге ни за шта.
 г) Док _____ улицу, води рачуна о саобраћају.
 д) _____ доле! _____ ти горе!

Повежите следеће колоне.

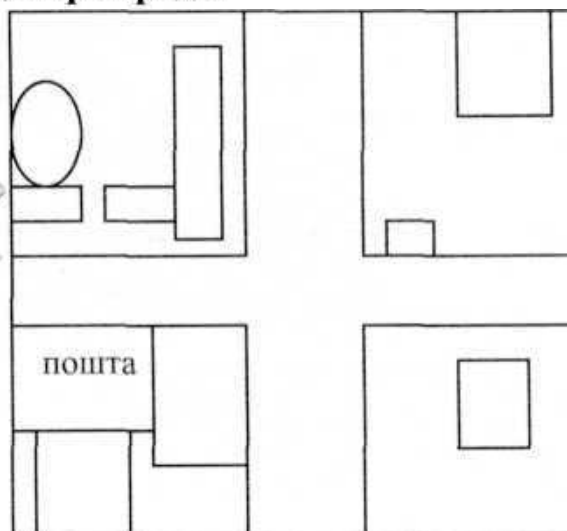
Ајкула живи	из	море.
Волим да скачем	на	мора.
Брод плови	поред	море.
Извадио сам јежа		мора.
На лето путујем	у	мору.
Маја живи	у	морем.
Волим да шетам	на	мору.

Заокружите правилне конструкције (негде има више могућности).

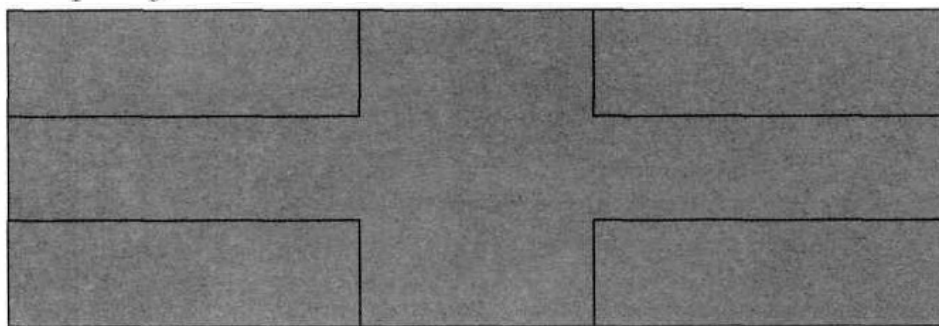
- а) *Испред наше куће / Испод наше куће / Пред нашом кућом* има лепо старо дрво.
- б) Упознао сам дивну девојку *у воз / у возу / возу*.
- в) Недељом никад не путујем *у Београду / у Београд / Београду*.
- г) Рибе се најбоље осећају кад су *под водом / под воду / испод воде*.
- д) Управо сам допутовао *кроз Бујарску / из Бујарске / поред Бујарске* у свој родни *град / у свом родном граду / на свом родном граду*.
- ђ) Погледај, *над градом / над град / изнад града* су густи, сиви облаци.
- е) Вечерас ћемо шетати *градом / по граду / на граду*.

Означите нацртане објекте и доцртајте мапу центра града.

Поред поште је паркинг, а до њега је биоскоп. Преко пута биоскопа је парк у којем је црква. Наспрам цркве је, такође, парк за децу. У њему има, на самом углу, киоск. Пијаца је у дну овога парка. Преко има једна већа зграда и то је школа, а до ње је робна кућа. Поред робне куће је позориште, а иза њега је тениски терен.

Нацртајте на раскрсници следеће појмове: *семафор, пешачки прелаз, пролаз, пут, саобраћајни знак.*

Утврдите значења следећих речи.

путоказ	ауто-пут
земљотрес	ауто-школа
сунцобран	радио-емисија
бродоградилште	мини-линија

Објасните значење следећих речи: *сипирајти – обилазити – крстаријти – осејити – прелазити – следити.*

НАД ИЛИ НАДА? С ИЛИ СА?

НАД / ПОД / ПРЕД ЊИМ :	НАДА / ПОДА / ПРЕДА МНОМ
С(А) ЊИМ, БРАТОМ :	СА МНОМ, СОЊОМ, ЖЕНОМ, ШЕФОМ
С(А) ТОБОМ :	СА ЗИДА, СТОЛА
УЗ КУЋУ :	УЗА ЗИД

На празна места упишите одговарајућу форму предлога.

- а) Разговарала сам _____ стрицем о томе.
- б) Књига је пала _____ столице.
- в) Хоћу да разговарам _____ тобом.
- г) _____ мном је небо, а _____ мном море.
- д) Враћам се _____ сајма.
- ђ) Разговарала сам _____ Жељком.
- е) Почео је да плаче _____ (пред/преда) тобом? Не могу да верујем.
- ж) Волим бурек _____ сиром, а _____ месом не волим.

Саставите питања користећи следеће упитне речи КУДА? ГДЕ? ОДАКЛЕ?

- Јован живи у Италији. _____
- Вечерас идем у биоскоп. _____
- Коста долази из Грчке. _____
- Књиге су на столу. _____
- Отпутовали су у Лондон. _____
- Где су моји кључеви? (торба) _____
- Одакле је Марко? (Русија) _____
- Куда си кренуо? (продавница) _____
- Где живе твоји родитељи? (кућа) _____
- Где је пошта? (центар града) _____

Напишите одговоре.

Попуните празнине одговарајућим речима.

Драга Јелена, Стигла сам на Тару. _____ је предивно. Како је _____ ? Волела бих да дођеш _____ и да поведеш Ђорђа јер њему треба одмор од свега. Ако будеш долазила, купи ми _____, молим те, батерије за фотоапарат јер тога _____ нема. Желим да фотографишем природу јер је поглед _____ одличан. И, још нешто! Понеси ми _____ и наочаре за сунце. Изгубила сам своје _____ на путу, а _____ не могу _____ да их купим.	оданде нигде ту негде одавде овамо тамо овде (3x)
--	--

Воли те Сања

РЕФЛЕКСИВНИ ПАСИВ

$N(N) + [V_{tranz} + /ce/]$

Прочитајте следећу реченицу, а потом одговорите на питање.

За добијање струје уопште не користе се енергија сунца, ветрова и таласа.

Ко ће употребљавати енергију сунца, ветрова и таласа за добијање електричне струје?

У овим конструкцијама субјекат (односно пацијенс) обавезно је експлициран, а реченица је деагентизована, јер се морфема /ce/ третира као средство за исказивање уопштеног агенса:

Занимљиве књиге (N) радо се читају → *Људи* радо читају занимљиве књиге (A).

$N(N) + [V_{tranz} + /ce/]$
→
 $Sb(n) + V_{tranz} + N(A)$

пасивна реченица	активна реченица
<i>Тамо се гради нова зграда.</i>	→ Тамо неко гради нову зграду.
<i>Кад се кромпири очистише, треба их ставити у воду.</i>	→ Кад човек/неко очисти кромпире...
<i>Раније су се недељом облачила свечана одела.</i>	→ Раније су људи недељом <u>облачили</u> свечана одела.
<i>Ова ће се песма још дуго певати.</i>	→ Људи <u>ће</u> још дуго <u>певати</u> ову песму.
<i>Овај лек пије на осам сати.</i>	→ Овај лек пацијенти <u>треба да пију</u> на осам сати.
<i>Једу ми се јабуке.</i>	→ Ја бих јео јабуке.

Поново прочитајте текст *Пирамида до неба* и подвуците све реченице у којима је употребљен рефлексивни пасив. Парафразирајте забележене реченице као у претходном примеру.

Преформулишите следеће пасивне реченице у активне.

- а) Воће се једе два сата после јела. _____
- б) Мост се гради. _____
- в) Једу ми се колачи. _____
- г) Лек се пије пре јела. _____
- д) Ова се зграда градила три године. _____
- ђ) За Божић се дају поклони. _____

Од понуђених активних реченица саставите одговарајуће пасивне.

Нпр. Ја бих слушала музику. Слуша ми се музика.

- а) Људи обично ујутру пију кафу. _____
- б) Неко зида нов тржни центар. _____
- в) Ја бих јео ћевапе. _____
- г) Човек често не зна истину. _____

У структурама са рефлексивним пасивом мора бити задовољен услов Nn [-živo]⁺ [V_{tranz} + /se/], јер је у супротном реченица

- (а) **активна, рефлексивна:** *Он се брије сваки дан.* → Он себе брије сваки дан.
- (б) **двозначна:** *Деће се кућа свако вече.* **ПАСИВ** → Дете треба купати свако вече.
Деће се кућа свако вече. **АКТИВ** → Дете себе купа свако вече.
- (в) **активна, реципрочна:** *Они се воле.* → Они воле једно друго.

Утврдите да ли су следеће реченице активне или пасивне и објасните њихово значење.

- *Они се гледају.*
- *Они се много хвале.*
- *Она се умива.*
- *Беба се шетња сваки дан.*
- *Он се шетња сваки дан.*

ТВОРБА РЕЧИ: суфиксација

а) Суфиксом *-ара* од следећих именица изведите нове именице са значењем места.

књига _____

цвеће _____

пекар _____

млеко _____

фарба _____

б) Суфиксом *-ишће* од понуђених глагола изведите именице које значе простор на којем се одвија та радња.

шетати _____

купати се _____

играти _____

клизати се _____

в) Напишите глаголе од којих су настале следеће именице:

продавница _____

учионица _____

спаваоница _____

чекаоница _____

а. Прочитајте значења речи *зид* која су дата у *Речнику српскохрватској књижевној језика Матице српске*.

зид м (лок. зиду; мн. зидови, ген. зидова) **1. а.** *усиравни, окомити део зидраде на коме лежи кров зидраде и који преграђује њен унутрашњи простор.* **б.** *ограда (обично од камена или цијле, ојке).* **в.** *фиг. преграда, прејрека.* **2.** *стирана суда, посуде, цеви и сл.*

Изрази:

1. бити затворен (из)међу / у четири зида;
2. дотерати, догурати притерати до зида, притиснути уза зид;
3. живи зид;
4. и зидови имају уши;
5. прислонити кога уза зид;
6. ћутати као зид;
7. ударати главом о зид.

б. Напишите реченице за свако од наведених значења.

в. Објасните значења израза.

г. Саставите реченице за сваки израз.

Откријте нелогичност.

Волим да идем код баке јер има пуно дивљих животиња, дивну башту у којој плива воће и поврће, нпр. ђурке, патке и свиње. Диван је то град!

Ја сам студент медицине. Волим да помажем животињама. Положио сам солфеђо и сада могу да оперишем људе. Пошто добро говорим француски језик, ићи ћу на специјализацију у Беч.

Сипајте у шољицу два тањира воде и три кашичице чоколаде. Исцедите један лимун. Ставите то у шпорет да се охлади. Треба да стоји 5 минута. Додајте томе још мало шећера да буде слано и... добили сте освежавајући напитака. Пријатно !!!

ПИСАЊЕ

Опишите своју земљу, главни град, град у којем живите или град у којем бисте желели да живите. Ваш састав треба да има између 150 и 200 речи.